

<p>Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής</p>	<p>Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής Τόμος 15 (1), 1-21 Ιούνιος 2018</p> <p>Hellenic Journal of Sport & Recreation Management Volume 15 (1), 1-21 June 2018</p> 	 <p>ΕΛΛ.Ε.Ε.Δ.Α.Α. Ελληνική Επιστημονική Εταιρία Διοίκησης Αθλητισμού & Αναψυχής</p> <p>HSASMR Hellenic Scientific Association for Sport & Recreation Management http://www.elleda.gr ISSN 1791-6933</p>
--	---	---

**Διερεύνηση της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς ορειβατών
επισκεπτών καταφύγιων του Ολύμπου**

Παυλίδης Γεώργιος, Ζαφειρούδη Αγλαΐα & Κουθούρης Χαρίλαος

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να καταδειχθεί η σημαντικότητα της συμμετοχής ατόμων σε δράσεις άσκησης στη φύση, και συγκεκριμένα στη δραστηριότητα της ορεινής πεζοπορίας στην περιοχή του Ολύμπου, ανάλογα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, τη συχνότητα συμμετοχής και τη διαφορετική τους ορειβατική εμπειρία, και πως αυτή η ενέργεια οδηγεί σε θετικές συμπεριφορές προς το περιβάλλον. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 180 άτομα (n=180), 126 άνδρες και 54 γυναίκες, με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά δηλαδή του φύλου, της οικογενειακής κατάστασης και της διαφορετικής ηλικίας και επιπλέον, με διαφορετική συχνότητα συμμετοχής και διαφορετική ορειβατική εμπειρία. Για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των ατόμων χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα των Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδη (2012) "Περιβαλλοντικά Υπεύθυνη Συμπεριφορά", αποτελούμενη από 10 θέματα. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από επισκέπτες ορειβάτες σε καταφύγια κτισμένα σε ύψος 2100<2700 μέτρα. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης t-test για το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση καθώς και τη συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες έδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Ως προς το Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς όπως επίσης και σε ότι αφορά την ορειβατική εμπειρία των ατόμων δεν φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά. Συμπερασματικά, οι έγγαμοι, οι ενήλικες και οι ενασχολούμενοι με τις υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής παρουσιάζουν μία πιο φιλική συμπεριφορά προς το περιβάλλον, ενώ ως προς το φύλο οι γυναίκες εμφανίζονται πιο ευαισθητοποιημένες όσον αφορά τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις που έχουν σχέση με το περιβάλλον. Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά, δημογραφικά χαρακτηριστικά, υπαίθριες δραστηριότητες, αναψυχή.

Ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας: gpavlidis@sch.gr

Investigating trekkers' environmental behavior that visit Olympus Mountain refuges

Pavlidis George, Zafeiroudi Aglaia & Kouthouris Charilaos
Department of Physical Education and Sport Science. University of Thessaly

Abstract

The purpose of this research was to demonstrate that people participating in nature activities, and in particular in the activity of mountain climbing in the Olympus region, depending on their demographic specificities, frequency of participation and their different mountaineering experience, develop positive behaviors towards the environment. The survey sample consisted of 180 people (n = 180), 126 men and 54 women, with different demographic characteristics, ie gender, marital status and different age, as well as a different frequency of participation and different climbing experience in outdoor activities. For the assessment of the environmental behavior of people, the Zafiroudi and Chatzigeorgiadis (2012) "Environmentally Responsible Behavior" scale was used, consisting of 10 subjects. The questionnaires were completed by visitors trekkers in shelters built at a height of 2100 <2700 meters. The answers were given in a Likert scale and were tested successfully. The results of t-test analysis for gender, age, marital status as well as the frequency of participation in outdoor activities showed statistically significant differences. Regarding the Total Environmental Behavior Index, as well as the mountaineering experience of the climbers, there appears to be no statistically significant difference. In conclusion, married, adults and people involved with outdoor recreational activities show a friendlier attitude towards the environment, while in terms of gender, women appear to be more sensitized in terms of participation in events related to the environment.

Keywords: Environmental responsible behavior, demographic characteristics, outdoor activities, recreation

Εισαγωγή

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα υπήρξαν και συνεχίζουν να αποτελούν ένα σπουδαίο ζήτημα παγκόσμιας σημασίας. Η υπερβολική ανάπτυξη της βιομηχανίας, της τεχνολογίας, ο υπερπληθυσμός, η υπερκατανάλωση και η πίεση για ολοένα και μεγαλύτερη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της γης, είναι οι βασικότερες αιτίες δημιουργίας μεγάλων περιβαλλοντικών προβλημάτων (Καλαϊτζίδης και Ουζούνης, 2000).

Με δεδομένα τα περιβαλλοντικά προβλήματα του πλανήτη, πολλοί ερευνητές άρχισαν να ασχολούνται με αλλαγές στις βασικές ανθρώπινες αρχές, αξίες, στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στη φύση, με σκοπό την προστασία αυτής (Ewert, Place, & Sibthorp, 2005; Kaplan, 2000; Poortinga, Steg, & Vlek, 2004; Trobe & Acott, 2000; Zelezny & Schultz, 2000). Έτσι, η κατανόηση των περιβαλλοντικών στάσεων και συμπεριφορών, τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων, γίνεται ένα ουσιαστικό συστατικό για τη δημιουργία ενός υγιέστερου πλανήτη (Ζαφειρούδη & Χατζηγεωργιάδης, 2009). Οι περιβαλλοντικές συμπεριφορές ενηλίκων συνδέονται άμεσα με πιστεύω σχετικά με τα ανθρωποκεντρικά χαρακτηριστικά, τα όρια στην ανάπτυξη, την ισορροπία της φύσης και τις ανησυχίες για μια ευρύτερη οικολογική κρίση (Dunlap & Van Liere, 1978; Dunlap, Van Liere, Mertig, & Jones, 2000).

Στη προσπάθεια των μελετητών να βρουν παράγοντες που ενισχύουν θετικά την περιβαλλοντική συμπεριφορά, ο Jackson (1987) υποστήριξε ότι προγράμματα με δραστηριότητες που γίνονται στη φύση, δυναμώνουν το αίσθημα του συμμετέχοντα για μια υπεύθυνη στάση και συμπεριφορά απέναντι στο περιβάλλον. Η ενασχόληση με περιβαλλοντικά θέματα, μέσα από τη συμμετοχή σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής, αυξάνεται, ενώ επιπλέον ενισχύονται με θετικό τρόπο, η περιβαλλοντική συνείδηση / αντίληψη και οι στάσεις των ατόμων που συμμετέχουν σε παρόμοια προγράμματα (Tarrant & Green, 1999).

Η μαζική άθληση και ο αθλητισμός αναψυχής έχουν προωθηθεί τα τελευταία χρόνια σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου (Alexandris, Papadopoulos, Palialia, & Vasiliadis, 1999). Τα θετικά οφέλη των δραστηριοτήτων αθλητισμού αναψυχής, τόσο στη σωματική όσο και στη ψυχική υγεία των ατόμων, στην κοινωνικοποίηση και γενικά στην αναψυχή, αναγνωρίζονται πλέον από όλους τους ερευνητές. Συνέπεια των παραπάνω είναι, πολλά άτομα όχι μόνο να έχουν διάθεση να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους δραστηριότητες κατά τον ελεύθερο τους χρόνο, αλλά και να προχωρούν σε συμμετοχή στην αθλητική τους μορφή.

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Για να βρεθεί λύση στα περιβαλλοντικά προβλήματα πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητή η συμπεριφορά των ατόμων. Οι Maloney & Ward το 1973 προσπάθησαν να εξηγήσουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα μέσα από τις ανθρώπινες συμπεριφορές. Η γνώση των περιβαλλοντικών προβλημάτων αποτελεί προϋπόθεση για την περιβαλλοντική ανησυχία (Cottrell, 2003)

Η περιβαλλοντική υπεύθυνη συμπεριφορά είναι μια έννοια που ξεκίνησε να διερευνάται από τη δεκαετία του '70 (Maloney et al., 1975; Van Liere & Dunlap, 1981; Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδη, 2012). Οι Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδης (2013), αξιολόγησαν την περιβαλλοντική υπευθυνότητα με 4 κλίμακες : α) την αντιλαμβανόμενη πληροφόρηση, β) τα πιστεύω - γνωστική διάσταση, γ) πιστεύω - συναισθηματική διάσταση και δ) προδιάθεση για περιβαλλοντική δράση. Ενώ οι τρεις πρώτες κλίμακες είχαν μονοδιάστατη δομή, η τέταρτη, η προδιάθεση για περιβαλλοντική δράση, παρουσίασε δυο διαστάσεις α) την πρόθεση για ατομική δράση και β) την πρόθεση για παρότρυνση άλλων.

Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων, όπως το φύλο, η ηλικία, το εισόδημα, η μόρφωση, οι πολιτικές πεποιθήσεις και η γεωγραφική περιοχή επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την Υπεύθυνη Περιβαλλοντική Συμπεριφορά.

Ο Laroche (2001) χρησιμοποιώντας διάφορες στατιστικές αναλύσεις, διερευνά τις συμπεριφορές και το δημογραφικό, ψυχολογικό προφίλ των καταναλωτών που είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα. Ωστόσο, η αύξηση της κάλυψης της οικολογικής υποβάθμισης από τα μέσα ενημέρωσης, η πρόσφατη εισροή περιβαλλοντικών προϊόντων στην αγορά και η ένταξη των οικολογικών θεμάτων τόσο στο εκπαιδευτικό όσο και στο πολιτικό σύστημα καταδεικνύουν την ανάγκη για περισσότερη έρευνα σχετικά με την περιβαλλοντική συνείδηση των καταναλωτών.

Ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας έχει διερευνήσει παράγοντες που προβλέπουν περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά. Αρκετές έρευνες έχουν εντοπίσει σχέσεις μεταξύ κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών και συμπεριφοράς. Ο Klineberg και οι συνάδελφοί του διαπίστωσαν ότι η ηλικία και η εκπαίδευση σχετίζονται με την περιβαλλοντική ανησυχία. Ειδικότερα, οι νέοι και οι πιο μορφωμένοι άνθρωποι φαίνεται να ενδιαφέρονται περισσότερο για περιβαλλοντικά θέματα και να δεσμεύονται περισσότερο για την προστασία του περιβάλλοντος. Το φύλο δεν παρουσίασε μια σαφή εικόνα, ενώ το μέγεθος της πόλης προέβλεπε την περιβαλλοντική ανησυχία μόνο όταν διατυπώθηκε με βάση την αντίληψη της ποιότητας του τοπικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, το εισόδημα είχε σημαντική επίδραση στην προ-περιβαλλοντική συμπεριφορά (Klineberg κ.ά., 1998).

Σε μελέτη τους οι Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδη (2014), δείχνουν ότι οι Έλληνες πολίτες δεν ανησυχούν πολύ για το περιβάλλον, τουλάχιστον σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Επιπλέον, το φύλο, η ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης ήταν σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς. Ακόμη, διαπιστώθηκε ότι δημόσιες, ιδιωτικές και εθελοντικές οργανώσεις στη χώρα μας θα πρέπει να προωθήσουν την ιδέα της συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες. Αυτό θα ενισχύσει τη συμμετοχή σε περιβαλλοντικά υπεύθυνες συμπεριφορές και δράσεις και θα συμβάλει προς τον παγκόσμιο στόχο της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής.

Σύμφωνα με τους Diamantopoulos A. Schlegelmich B. Sinkovics R. & Bohlen G. (2003) όλες οι μελέτες

που διερευνούν τη σχέση μεταξύ των δύο φύλων και των περιβαλλοντικών γνώσεων δείχνουν μια σημαντική σχέση, με τη μεγάλη πλειοψηφία των συγγραφέων να καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι άντρες τείνουν να έχουν μεγαλύτερη και καλύτερη γνώση σχετικά με οικολογικά θέματα από τις γυναίκες. Ωστόσο σε άλλη μελέτη, μια διαφορετική εικόνα προκύπτει για την περιβαλλοντική συνείδηση, των στάσεων και συμπεριφορών, όπου στο σύνολό τους, οι γυναίκες επιδεικνύουν μεγαλύτερη ανησυχία (Davidson & Freudenburg, 1996) και συμμετέχουν πιο συχνά σε διάφορους τύπους πράσινης συμπεριφοράς (π.χ., την εξοικονόμηση ενέργειας, την ανακύκλωση ή την πολιτική δράση).

Οι Tan Booi Chen & Lau Teck Chai,(2010) σε μελέτη τους υποστήριξαν, ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο φύλων στην περιβαλλοντική συμπεριφορά τους και τις στάσεις τους για πράσινα προϊόντα. Πολλές έρευνες ωστόσο, που παρουσιάζονται στην ίδια μελέτη έχουν δείξει τις σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών σε περιβαλλοντικές στάσεις (Brown & Harris,1992; Tikka et al., 2000). Επίσης, άλλες αναφέρουν ότι δεν υπάρχει σημαντική σχέση όσο αφορά την οικολογική συμπεριφορά μεταξύ των δύο φύλων (Samdahl & Robertson,1989). Επιπλέον, φαίνεται ότι δεν υπάρχει διαφορά σε σχέση με το φύλο στη στάση των ερωτώμενων απέναντι σε πράσινες ετικέτες (D'Souza et al., 2007). Όλα τα παραπάνω αποτελέσματα ενισχύουν την άποψη, ότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και οι μεταβλητές ως προς την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση είναι αμφιλεγόμενα και φαίνεται να δικαιολογούν περισσότερη μελλοντική έρευνα.

Οι Zelezny, Chua & Aldrich, (2000) υποστηρίζουν ότι οι διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα οφείλονται στα υψηλότερα επίπεδα κοινωνικοποίησης και κοινωνικής ευθύνης των γυναικών σε σχέση με τους άντρες. Οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη υπευθυνότητα προς το περιβάλλον από ότι οι άνδρες σύμφωνα με τους Tikka, Kuituney & Tyngs, (2000). Ακόμα οι γυναίκες έχουν υψηλότερη βαθμολογία στην κλίμακα αξιολόγησης περιβαλλοντικών πεποιθήσεων (Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, 2014), γεγονός που είναι αντίθετο με μια έρευνα που έγινε στη Νορβηγία και έδειξε ότι οι άνδρες έχουν υψηλότερα σκορ στην κλίμακα αυτή (Bjerke 2006 ; Zafeiroudi & Chatzigeorgiadi, 2014).

Σε μελέτη των όσον αφορά τους παράγοντες της Περιβαλλοντικής Υπεύθυνης Συμπεριφοράς (ΠΥΣ) διαπιστώθηκε ότι οι άνδρες παρουσίασαν μεγαλύτερες τιμές από τις γυναίκες στην ομαδική περιβαλλοντική δράση. Στην έρευνα που έγινε στην Αμερική οι άνδρες φάνηκαν περισσότερο ενεργοί σε ομαδικές δράσεις από ότι οι γυναίκες (Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, 2014).

Σχετικά με την ηλικία βρέθηκε ότι σχετίζεται άμεσα με την Περιβαλλοντική Υπεύθυνη Συμπεριφορά. Όσο αυξάνεται η ηλικία των ατόμων, μειώνεται και ο βαθμός της ΠΥΣ. (Cottrell, 2003 ; Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδης, 2012). Οι ηλικίες ανάμεσα στα 35 και 54 έχουν μεγαλύτερα επίπεδα περιβαλλοντικής υπεύθυνης συμπεριφοράς σε σχέση με τις ηλικίες 18-34, γεγονός που οφείλεται στο ότι οι νέοι στην ηλικία 18-34 έχουν πρωταρχικό στόχο να κάνουν οικογένεια και είναι στραμμένοι στην ποιότητα ζωής και όχι τόσο στο περιβάλλον. (Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, 2014).

Σε μια ανασκοπική έρευνα των Diamantopoulos et al., (2003) εξετάζοντας την μεταβλητή της ηλικίας στο ρόλο που διαδραματίζει στη διαμόρφωση του προφίλ των καταναλωτών πράσινων προϊόντων κατέληξαν στο ότι: α) Η ηλικία δεν σχετίζεται με την περιβαλλοντική γνώση β) Οι νέοι ανησυχούν περισσότερο σε σχέση με την ποιότητα του περιβάλλοντος και γ) Οι νέοι και οι ηλικιωμένοι διαφέρουν ως προς τη συμμετοχή τους σε πράσινες δραστηριότητες.

Σε μία έρευνα δείγματος 887 συμμετεχόντων, 18 ετών και άνω, παρατηρήθηκαν επίσης σημαντικές διαφορές στις ηλικιακές ομάδες, σε σχέση με τη στάση τους προς το περιβάλλον (Paco et al., 2009). Αντιθέτως οι Laroche, Bergeron & Barbaro-Forleo (2001),σε έρευνα σχετικά με τη οικολογική συνείδηση δεν κατέληξαν σε στατιστικά σημαντικές διαφορές στις ηλικιακές ομάδες, συμπέρασμα το οποίο αντικρούεται από τα αποτελέσματα άλλων ερευνητών (Lee, 2008; Han et al., 2009).

Η σχέση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης ενός ατόμου και της γνώσης, στάσης και συμπεριφοράς του απέναντι σε περιβαλλοντικά θέματα δεν έχει ερευνηθεί αρκετά. Στις λίγες αυτές έρευνες έχει παρατηρηθεί μια σημαντική θετική σχέση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης και των

περιβαλλοντικών τοποθετήσεων. Έχει παρατηρηθεί πως οι παντρεμένοι άνθρωποι δείχνουν μεγαλύτερη ανησυχία αλλά και μεγαλύτερα επίπεδα προσεγγμένης συμπεριφοράς που σχετίζονται με το περιβάλλον, από ότι οι άγαμοι. (Diamantopoulos και συν. 2003).

Σε μια μελέτη στο Ηνωμένο Βασίλειο, (Research 2000), βρέθηκε πως οι έγγαμοι ανησυχούν πιο πολύ για το περιβάλλον σε σχέση με τους άγαμους και ως εκ τούτου είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν σε «πράσινες» δραστηριότητες.

Σε μία έρευνα των Ζαφειρούδη, Κουθούρη και Παντίδη (2014) η οποία ασχολήθηκε με τη δραστηριότητα της ποδηλασίας βουνού φαίνεται να υποστηρίζει, ότι οι ποδηλάτες μεγαλύτερης ηλικίας έλκονται περισσότερο να συμμετάσχουν στη δραστηριότητα της ποδηλασίας βουνού, από ότι οι ποδηλάτες μικρότερης ηλικίας, ενώ επίσης θεωρούν ότι η δραστηριότητα της ποδηλασίας βουνού καταλαμβάνει κεντρικό ρόλο στη ζωή τους. Σύμφωνα με τις υποθέσεις της έρευνας κατά πόσο οι τρεις διαστάσεις της εμπλοκής («έλξη του ατόμου προς τη δραστηριότητα», «κεντρικότητα της δραστηριότητας στη ζωή του ατόμου» και «αυτοέκφραση του ατόμου μέσα από τη δραστηριότητα») διαφοροποιούνται λόγω της διαφορετικής οικογενειακής κατάστασης των ποδηλατών στην έρευνα φάνηκε ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των ομάδων διαφορετικής οικογενειακής κατάστασης (ελεύθεροι και παντρεμένοι) και στις τρεις διαστάσεις της ανάμειξης. Συγκεκριμένα στη διάσταση της ανάμειξης «έλξη του ατόμου προς τη δραστηριότητα» η ομάδα των ελεύθερων ποδηλατών σημείωσε χαμηλότερες τιμές σε σχέση με την ομάδα των παντρεμένων ποδηλατών.

Στη διάσταση της εμπλοκής «κεντρικότητα της δραστηριότητας στη ζωή του ατόμου» η ομάδα των ελεύθερων ποδηλατών σημείωσε χαμηλότερες τιμές σε σχέση με την ομάδα των παντρεμένων ποδηλατών. Τέλος, και στη διάσταση της εμπλοκής «αυτοέκφραση του ατόμου μέσα από τη δραστηριότητα» η ομάδα των ελεύθερων ποδηλατών σημείωσε χαμηλότερες τιμές σε σχέση με την ομάδα των παντρεμένων ποδηλατών. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας φαίνεται να συμφωνούν με παρόμοιες έρευνες που καταλήγουν ότι η οικογενειακή κατάσταση και η διαφορετική ηλικία παίζει ουσιαστικό ρόλο στον συμμετέχοντα και επηρεάζουν θετικά την ανάμειξή του προς τις υπαίθριες δραστηριότητες

Η συμμετοχή των ατόμων σε δραστηριότητες στη φύση επιδρά θετικά στις ανθρώπινες αξίες, επηρεάζοντας τη στάση και τη συμπεριφορά τους απέναντι στο περιβάλλον. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση, παίζει ο τύπος της υπαίθριας δραστηριότητας που εμπλέκεται το άτομο, ενώ η τοποθεσία υλοποίησης της ενισχύει την ανάπτυξη της περιβαλλοντικά υπεύθυνης συμπεριφοράς. (Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδης, 2008).

Όπως προαναφέρθηκε, τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή ομάδων πολιτών σε διάφορες μορφές Υπαίθριας Αναψυχής συνεχώς διευρύνεται. Τα θετικά οφέλη των δραστηριοτήτων αθλητισμού αναψυχής αφορούν στη σωματική, στην ψυχική υγεία των ατόμων και στην κοινωνικοποίησή τους. Υποστηρίζεται ότι η συμμετοχή σε οργανωμένης μορφής δράσεις υπαίθριας αναψυχής όχι μόνο συμβάλλει θετικά στη δημιουργία ενεργούς στάσης για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και προσανατολίζει τους συμμετέχοντες στην απόκτηση οικολογικής συνείδησης και συμπεριφοράς έναντι όλων των περιβαλλοντικών θεμάτων (Κουθούρης, 2009).

Η έρευνα του Jackson (1986) δείχνει τη σχέση των υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής και της Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι οι άνθρωποι που προτιμούν υπαίθριες δραστηριότητες, όπως την πεζοπορία, διατηρούν σημαντικά μια πιο φιλο-περιβαλλοντική συμπεριφορά από αυτούς που προτιμούν μηχανοκίνητες δραστηριότητες, όπως η κωπηλασία και το ψάρεμα. Επιπροσθέτως, τονίστηκε ότι ένα από τα χαρακτηριστικά των οργανισμών παροχής υπαίθριων δραστηριοτήτων/προγραμμάτων αναψυχής είναι η πεποίθηση ότι τα προγράμματα αυτά χρησιμεύουν για να ενισχύσουν και να βελτιώσουν το αίσθημα ευθύνης απέναντι στο φυσικό περιβάλλον, καθώς και το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον.

Η συμπεριφορά και οι στάσεις απέναντι στο περιβάλλον βελτιώνονται καθώς ο άνθρωπος συνδέεται

περισσότερο με την υπαίθρια ζωή και τη φύση. Η άμεση εμπειρία με την υπαίθρο δημιουργεί δεσμούς που επηρεάζουν και τη συμπεριφορά των ατόμων. Η εμπλοκή με δραστηριότητες στην φύση, έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του ενδιαφέροντος προς το περιβάλλον, την εμφάνιση υψηλότερου βαθμού Περιβαλλοντικής συμπεριφοράς και ικανότητας κρίσης, σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Όσοι συμμετέχουν σε υπαίθριες δραστηριότητες παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον για το περιβάλλον και καλύτερη περιβαλλοντική συμπεριφορά. (Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδης, 2012).

Οι Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, (2014), υποστηρίζουν ότι αν οι άνθρωποι θέλουν να διατηρήσουν την δική τους ευημερία θα πρέπει να δουν την ευημερία του περιβάλλοντος. Η περιβαλλοντική ευημερία συνδέεται με την καλή ποιότητα ζωής. Η βελτίωση της ανθρώπινης διαβίωσης έχει άμεση σχέση με τη σωματική δραστηριότητα. Ένα είδος σωματικής δραστηριότητας είναι και η συμμετοχή σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής.

Οι Zafeiroudi & Hatzigeorgiadis (2014a) εξέτασαν την αποτελεσματικότητα ενός παρεμβατικού προγράμματος υπαίθριας αναψυχής, διάρκειας 5 ημερών, στα περιβαλλοντικά 33 πιστεύω των εφήβων. Το πρόγραμμα περιελάμβανε δραστηριότητες, όπως προσανατολισμός, πεζοπορία, ποδηλασία στο βουνό, τοξοβολία, κάμπινγκ και κανό σε λίμνη. Το δείγμα αποτελούνταν από 130 παιδιά, ηλικίας 13 έως 17 ετών και η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ήταν εθελοντική και με την γονική συναίνεση. Από τις επαναλαμβανόμενες μετρήσεις φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες (n=70) στο παρεμβατικό πρόγραμμα (πειραματική ομάδα) είχαν αυξημένες επιδόσεις στα συναισθηματικά πιστεύω όσον αφορά στα περιβαλλοντικά ζητήματα, από τους μη συμμετέχοντες (ομάδα ελέγχου). Συνολικά, από τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής σημειώθηκαν ενθαρρυντικά στοιχεία για τη σημασία της συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Οι ίδιοι ερευνητές Zafeiroudi & Hatzigeorgiadis (2014b) εξέτασαν τις διαφορές στην περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά 792 ενηλίκων του Νομού Αττικής, βάσει των δημογραφικών χαρακτηριστικών και της συμμετοχής, ατομικής και ομαδικής, σε υπαίθριες δραστηριότητες. Από τα αποτελέσματα παρατηρήθηκε ότι οι συμμετέχοντες σημείωσαν υψηλότερες τιμές στην περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά από τους μη συμμετέχοντες. Οι ερευνητές επισήμαναν πως η συμμετοχή σε τέτοιες δραστηριότητες βοηθάει πιθανόν τα άτομα να συνδεθούν περισσότερο με το περιβάλλον.

Σε μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ των φοιτητών στην Αναψυχή και Διαχείριση Πάρκων ο Brijesh Thapa (2001) έδειξε ότι μια παραδειγματική αλλαγή έχει εξελιχθεί στην οποία ο γενικός πληθυσμός έχει δείξει ένα γνήσιο επίπεδο ανησυχίας καθώς έχει συνειδητοποιήσει ότι τα οικολογικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα είναι τα αποτελέσματα των κοινωνικών αξιών, στάσεων και πεποιθήσεων (Dunlap & Van Liere 1978). Με βάση αυτή την ιδέα, ο Brijesh Thapa χρησιμοποιεί την κλίμακα New Environmental Paradigm (NEP) του Dunlap και συνεργατών, η οποία είναι ένα γενικό σύνολο πεποιθήσεων ή στάσεων απέναντι στο περιβάλλον. Για να επιβεβαιωθεί αυτή η αλλαγή στον τρόπο σκέψης, χρησιμοποίησε στη μελέτη αυτή την NEP κλίμακα σε δείγμα προπτυχιακών φοιτητών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ανάλυση αποκάλυψε μια υποστήριξη και φιλική στάση προς το περιβάλλον, αν και αυτή η υποστήριξη δεν ήταν συντριπτική. Επίσης, οι φοιτητές φάνηκε να εκφράζουν τη σημαντικότητα προς τα περιβαλλοντικά θέματα, αλλά έλεπε η γνώση. Τέλος, η μελέτη αυτή έδειξε ότι φοιτητές αναψυχής και διαχείρισης πάρκων δείχνουν πιο ευνοϊκή στάση, δίνουν μεγαλύτερη σημασία και είναι περισσότερο ενήμεροι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα από ότι οι φοιτητές Τουριστικών Σπουδών και Επιστήμης, Τεχνολογίας και Κοινωνικών Τμημάτων, αντίστοιχα.

Έρευνα σε 1220 άτομα μέσω τηλεφωνικής συνέντευξης των νοικοκυριών της νοτιοανατολικής Αμερικής πραγματοποίησαν οι Tarrant & Green (1999), εξετάζοντας την επίδραση που ασκούν οι υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής, στις περιβαλλοντικές στάσεις και στην περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά. Η συμμετοχή των ατόμων σε υπαίθριες δραστηριότητες χωρίστηκε σε τρεις κατηγορίες, οι οποίες είχαν ως εξής: α) φιλικές προς το περιβάλλον υπαίθριες δραστηριότητες, όπως η πορεία με σακίδιο, η πεζοπορία και η παρακολούθηση της θέας της φύσης και των πουλιών, β) καταναλωτικές υπαίθριες δραστηριότητες, όπως το ψάρεμα και το κυνήγι και γ) υπαίθριες δραστηριότητες που γίνονται με τη χρήση μηχανής, όπως η πλοήγηση μηχανοκίνητου σκάφους. Από

τα αποτελέσματα φάνηκε ότι τα ισχυρά περιβαλλοντικά πιστεύω ήταν πιο πιθανά να βρεθούν στους συμμετέχοντες στις υπαίθριες δραστηριότητες, απ' ότι στους μη συμμετέχοντες. Υψηλότερες επιδόσεις σημείωσε η κατηγορία των φιλικών προς το περιβάλλον υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με έρευνα των Wells & Lekies (2006), διαπιστώθηκε ότι η συμμετοχή σε δραστηριότητες στη φύση, όπως το κάμπινγκ, η πεζοπορία, το περπάτημα και η αλιεία, πριν από την ηλικία των 11 ετών, είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό μονοπάτι προς τη διαμόρφωση θετικών περιβαλλοντικών απόψεων και φιλο-περιβαλλοντικών συμπεριφορών στην ενηλικίωση. Αντίθετα, η υποχρεωτική συμμετοχή σε δραστηριότητες μέσα στο φυσικό περιβάλλον φάνηκε ότι δεν είχε σημαντική επίδραση στη στάση των μετέπειτα ενηλίκων απέναντι στο περιβάλλον.

Οι Arnocky & Stroink (2011) πραγματοποίησαν έρευνα σε φοιτητές -τριες, με 205 συμμετέχοντες από πανεπιστήμιο του Καναδά. Ένα μέρος φοιτούσε στο τμήμα Υπαίθριας Αναψυχής, έχοντας ειδικευση στην υπαίθρια αναψυχή, τα πάρκα και τον τουρισμό και ένα μέρος φοιτούσε στο τμήμα Ψυχολογίας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας έγινε φανερό ότι οι φοιτητές-τριες της υπαίθριας αναψυχής ήταν πιο υπεύθυνοι σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, σημείωσαν μεγαλύτερες τιμές όσο αφορά τις περιβαλλοντικές στάσεις και την περιβαλλοντικά υπεύθυνη συμπεριφορά. Επιπλέον, οι Ewert & Baker (2001) διαπίστωσαν οι φοιτητές-τριες που εκπαιδεύονται στην υπαίθρια αναψυχή, σημείωσαν υψηλότερα επίπεδα τόσο περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όσο και περιβαλλοντικά υπεύθυνης συμπεριφοράς.

Έρευνα σε Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Μέσης Ανατολής πραγματοποίησαν και οι Sahin, Ertepinar & Teksoz (2012), οι οποίοι εξέτασαν τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ των στάσεων και των συμπεριφορών που σχετίζονται με το περιβάλλον, της συμμετοχής στην υπαίθρια αναψυχή και του φύλου. Το δείγμα τους απαρτιζόταν από 958 φοιτητές -τριες. Από τα αποτελέσματα αναδείχθηκε ότι τα υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης έχουν οι φοιτητές-τριες που εμπλέκονται σε δραστηριότητες αναψυχής, όπως η πεζοπορία στη φύση, η παρατήρηση των πουλιών και το κάμπινγκ. Για να εκτιμήσουν την ίδια σχέση περιβάλλοντος και υπαίθριας αναψυχής, οι Ustun, Gumusgul, Isik, Demirel & Demirel (2013) ερευνήσαν 480 φοιτητές-τριες του πανεπιστημίου Dumlupinar της Τουρκίας. Από τα ευρήματα παρατηρήθηκε ότι οι υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής και ως επί το πλείστον η πεζοπορία, επηρεάζουν σημαντικά την περιβαλλοντική συμπεριφορά των συμμετεχόντων, ανάλογα όχι μόνο με τη συχνότητα συμμετοχής τους, αλλά και με την ηλικία.

Αντίθετα, στηριζόμενοι στο ότι δεν υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ της συμμετοχής στην υπαίθρια αναψυχή και στο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, οι Glowinski & Moore (2014) ερευνήσαν εάν τα κίνητρα της συμμετοχής σε συγκεκριμένη κατηγορία υπαίθριας αναψυχής, το κνήγι, μεσολαμβάν σε αυτή την σχέση. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αφορούσαν 529 μέλη αμερικάνικου κινήματος συλλόγου. Από τα ευρήματα της έρευνας παρατηρήθηκε ότι η συμμετοχή στη συγκεκριμένη κατηγορία υπαίθριας αναψυχής, δεν μπορεί να οδηγήσει σε περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, συμφωνώντας με τους Van Liere & Noe (1981), οι οποίοι υποστήριξαν ότι άλλες μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένων των κινήτρων, μπορούν να επιφέρουν μεγαλύτερη επιρροή.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Δεμενίδου και Κουθούρη (2014), οι οποίοι διερευνήσαν την πιθανή διαφοροποίηση των συναισθηματικών πιστεύω μαθητών-τριών έναντι περιβαλλοντικών ζητημάτων, λόγω της συχνότητας συμμετοχής τους σε υπαίθριες κινητικές δραστηριότητες. Το δείγμα αποτέλεσαν 256 μαθητές-τριες Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου από το Νομό Ξάνθης, που συμμετείχαν σε προγράμματα του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βιστωνίδας. Από τα αποτελέσματα αναδείχθηκε ότι η αύξηση της συμμετοχής των μαθητών -τριών σε υπαίθριες κινητικές δραστηριότητες βελτιώνει το βαθμό των συναισθηματικών πιστεύω αναφορικά με το περιβάλλον.

Τέλος, σε μια πιο πρόσφατη μελέτη των Ποτουρίδου, Ζαφειρούδη, Κουθούρη και Αλεξανδρή (2016) διερευνήθηκε η συσχέτιση συχνότητας συμμετοχής σε Υπαίθριες Δραστηριότητες Αναψυχής μεταξύ μαθητών δημοτικού του Ν. Ημαθίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι α) οι μαθητές -τριες που συμμετείχαν συχνά σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής παρουσίασαν υψηλότερη

αντιλαμβανόμενη πληροφόρηση αναφορικά με ζητήματα του περιβάλλοντος σε σχέση με τους μαθητές -τριες που συμμετείχαν ευκαιριακά και σπάνια, ή δε συμμετείχαν καμία φορά και β) οι μαθητές-τριες που συμμετείχαν συστηματικά σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής παρουσίασαν υψηλότερα γνωστικά πιστεύω αναφορικά με ζητήματα του περιβάλλοντος σε σχέση με τους μαθητές -τριες που συμμετείχαν συχνά, ευκαιριακά και σπάνια, ή δε συμμετείχαν καμία φορά.

Από τα παραπάνω πορίσματα των διαφόρων ερευνών διαπιστώνεται, ότι εξαιτίας της πολυπλοκότητας της συσχέτισης των κοινωνικο-δημογραφικών παραγόντων με την περιβαλλοντική υπεύθυνη συμπεριφορά οι απόψεις που προκύπτουν είναι αμφιλεγόμενες. Το γεγονός αυτό καθιστά επιβεβλημένη την περαιτέρω έρευνα των δημογραφικών χαρακτηριστικών των ατόμων που συμμετέχουν σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής, ώστε να αναδειχθούν πιο ασφαλή συμπεράσματα που αφορούν την περιβαλλοντική υπεύθυνη συμπεριφορά και στάση τους.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να καταδειχθεί η σημαντικότητα της συμμετοχής ατόμων σε δράσεις άσκησης στη φύση, και συγκεκριμένα στη δραστηριότητα της ορεινής πεζοπορίας στην περιοχή του Ολύμπου, ανάλογα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, τη συχνότητα συμμετοχής και τη διαφορετική τους ορειβατική εμπειρία, και πώς αυτή η ενέργεια οδηγεί σε θετικές συμπεριφορές προς το περιβάλλον.

Υποθέσεις της έρευνας:

1. Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από το διαφορετικό φύλο αυτών.
2. Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από τη διαφορετική οικογενειακή τους κατάσταση.
3. Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από την διαφορετική τους ηλικία.
4. Οι ενέργειες προς το περιβάλλον ατόμων που συμμετέχουν στη δραστηριότητα της Ορεινής Πεζοπορίας επηρεάζεται από τη συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες.

Μεθοδολογία Έρευνας

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 180 άτομα (n=180), που επισκέφτηκαν τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου, με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά και με διαφορετική συχνότητα ενασχόλησης με τις υπαίθριες δραστηριότητες. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν μεταξύ των καταφυγίων Σπήλιου Αγαπητού και Οροπεδίου. Από τους 180, οι 126 ήταν άνδρες (ποσοστό 70%) και οι 54 γυναίκες (ποσοστό 30%). Όσο αφορά την ηλικία το δείγμα αποτέλεσαν δύο ηλικιακές ομάδες, νέοι από 17-35 και ενήλικες 36-65 κι άνω. Οι νέοι ήταν 106 (ποσοστό 58.9%) και οι ενήλικες 74 (ποσοστό 41.1%). Από τους συμμετέχοντες οι 44 (ποσοστό 24.4 %) ήταν έγγαμοι, οι 118 άγαμοι (ποσοστό 65.6 %) και 18 δήλωσαν άλλη οικογενειακή κατάσταση (ποσοστό 10 %). Ως προς τη συχνότητα ενασχόλησης με τις υπαίθριες δραστηριότητες στο δείγμα μελετήθηκαν δύο επίπεδα ατόμων, με μικρή και μεγάλη συχνότητα συμμετοχής. Τα άτομα με μικρή ήταν 138 (ποσοστό 76.7%) και με μεγάλη 42 (ποσοστό 23.3%).

Όργανα μέτρησης

Για τη διεξαγωγή της έρευνας και τη συλλογή δεδομένων θα χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω όργανα μέτρησης:

Κλίμακα "Περιβαλλοντικά Υπεύθυνη Συμπεριφορά": Η κλίμακα των Ζαφειρούδη και Χατζηγεωργιάδη (2012) χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των ατόμων. Αποτελείται από 10 θέματα που αποβλέπουν στην εκτίμηση του βαθμού συμμετοχής σε καθημερινές δράσεις ενός ατόμου για την προστασία του περιβάλλοντος.

Θέμα 1ο: "συμμετοχή σε εκδηλώσεις που έχουν σχέση με το περιβάλλον"

Θέμα 2ο: "συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση με σχέση τη καθαριότητα"

Θέμα 3ο: "συνύπαρξη με άτομα ή ομάδες που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα"

Θέμα 4ο: “ενημέρωση μέσω άλλων ατόμων για λύσεις όσον αφορά τη μόλυνση του περιβάλλοντος”

Θέμα 5ο: “χρήση προϊόντων που δε μολύνουν το περιβάλλον”

Θέμα 6ο: “αγορά προϊόντων επειδή μολύνουν λιγότερο το περιβάλλον”

Θέμα 7ο: “προσπάθεια για αγορά προϊόντων σε συσκευασίες που ανακυκλώνονται”

Θέμα 8ο: “υποστήριξη πολιτικών/ ηθοποιών/ τραγουδιστών που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον”

Θέμα 9ο: “συναναστροφή με πολιτικούς/ ηθοποιούς/ που ενδιαφέρονται και το περιβάλλον”

Θέμα 10ο: “ανάγνωση θεμάτων σε περιοδικά/ βιβλία/ ίντερνετ για το περιβάλλον”

Η αξιοπιστία της κλίμακας ελέγχθηκε και πάλι επιτυχώς (Cronbach's $\alpha=0.85$). Οι απαντήσεις δίνονται σε 5βάθμια κλίμακα τύπου Likert (από 1=«διαφωνώ πολύ» έως 5=«συμφωνώ πολύ»). Η εγκυρότητα και αξιοπιστία του οργάνου έχει ελεγχθεί επιτυχώς σε προηγούμενες έρευνες.

Κλίμακα “Συχνότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής”: Η συχνότητα της συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής εκτιμήθηκαν με την ερώτηση: «Πόσο συχνά συμμετέχετε σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής (όπως πεζοπορία, ποδήλατο βουνού, ορεινή πεζοπορία, αναρρίχηση, ορειβασία, ράφτινγκ, καγιάκ, κανό, προσανατολισμό, κατασκήνωση, σκι, ιστιοπλοΐα, ιππασία), κατά τη διάρκεια ενός έτους και οι απαντήσεις θα δοθούν σε δύο επίπεδα (1=μικρή, 2=μεγάλη).

Επίσης καταγράφηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων ατόμων του δείγματος.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα διεξήχθη στα προς μελέτη καταφύγια του Ολύμπου με τη φυσική παρουσία του ερευνητή, κατά τη θερινή περίοδο, σε άτομα που δραστηριοποιούνται στη ορεινή πεζοπορία. Αρχικά, οι ερωτώμενοι ενημερώθηκαν για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους, το σκοπό της έρευνας και δόθηκαν οι απαραίτητες οδηγίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (ελληνικά & αγγλικά). Ασφαλώς, η παρουσία του ερευνητή κρίθηκε αναγκαία για τυχόν απορίες και διευκρινίσεις κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

Αποτελέσματα

Στην παρούσα έρευνα για τη διερεύνηση, επιβεβαίωση ή απόρριψη των υποθέσεων της έρευνας εφαρμόστηκαν t-test για ανεξάρτητα δείγματα. Στόχος ήταν διαπίστωση ή όχι πιθανών διαφορών μεταξύ των μέσων όρων των τιμών α) ατόμων διαφορετικού φύλου (ανδρών και γυναικών), β) ατόμων διαφορετικής ηλικιακής ομάδας (νέων και ενηλίκων), γ) ατόμων με διαφορετική οικογενειακή κατάσταση (άγαμων και έγγαμων) καθώς και δ) ατόμων με διαφορετική συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής («μικρή» και «μεγάλη» συμμετοχή) καθώς και ε) ατόμων με διαφορετική ορειβατική εμπειρία. Ως επίπεδο σημαντικότητας, ορίστηκε στο 0.05 ($p < .05$).

Ανάλυση t-test για ανεξάρτητα δείγματα

α) Πρώτη ερευνητική υπόθεση:

Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από το διαφορετικό φύλο αυτών.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του t-test έδειξαν: 1) ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των ανδρών και της ομάδας των γυναικών σε δύο (2) θέματα της κλίμακας.

Συγκεκριμένα:

Ως προς το 1^ο Θέμα (GREB1): “ συμμετοχή σε εκδηλώσεις που έχουν σχέση με το περιβάλλον ”, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών ανδρών και γυναικών σε επίπεδο ($t = -2.19, p < .03$) με την ομάδα των γυναικών να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.07, TA=1.06$) από τις αντίστοιχες τιμές των αντρών ($M=2.71, TA=0.98$). Ως προς το 8^ο Θέμα (GREB8): “υποστήριξη πολιτικών/ ηθοποιών/ τραγουδιστών που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών ανδρών και γυναικών σε επίπεδο ($t = -2.49, p < .01$) με την ομάδα των γυναικών να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 3.59, TA=1.07$) από τις αντίστοιχες των αντρών ($M=3.09, TA=1.28$).

Ως προς τα Θέματα 2,3,4,5,6,7,9 και 10 (GREB 2,3,4,5,6,7,9 και 10) δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των ανδρών και της ομάδας των γυναικών.

2) Ως προς των Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων ($t = -2.05, p < .04$), με τον μέσο γενικό δείκτη των γυναικών ($M = 3.18, TA = 0.57$) να είναι υψηλότερος των αντρών ($M = 2.96, TA = 0.70$).

Πίνακας 5. Μέσες τιμές, τοπικές αποκλίσεις και αποτελέσματα t-test για ανεξάρτητα δείγματα των θεμάτων ως προς το φύλο.

Θέματα Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς	Άνδρες (Μέσος Όρος±T.A)	Γυναίκες (Μέσος Όρος±T.A)	t	p
GREB 1	2.71±0.98	3.07±1.06	2.19	<.03
GREB 2	2.30±0.99	2.57±1.10	-1.57	ns
GREB 3	2.42±1.04	2.62±1.17	-1.14	ns
GREB 4	2.65±1.03	2.85±0.95	-1.17	ns
GREB 5	3.57±0.97	3.62±0.80	-.385	ns
GREB 6	3.60±1.08	3.79±0.78	-1.18	ns
GREB 7	3.78±1.00	3.92±0.82	-.901	ns
GREB 8	3.09±1.28	3.59±1.07	-2.49	<.01
GREB 9	1.92±1.12	2.09±1.10	-.943	ns
GREB 10	3.56±1.00	3.72±0.91	-1.01	ns
Συνολικός δείκτης	2.96±0.70	3.18±0.57	-2.05	<.04

β) Δεύτερη ερευνητική υπόθεση:

Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από τη διαφορετική οικογενειακή τους κατάσταση.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του t-test έδειξαν:

1) ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των νέων και της ομάδας των ενηλίκων σε τρία (3) θέματα της κλίμακας.

Συγκεκριμένα:

Ως προς το 3^ο Θέμα (GREB3): “συνύπαρξη με άτομα ή ομάδες που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα”, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών νέων και ενηλίκων σε επίπεδο ($t = -2.23, p < .02$) με την ομάδα των ενηλίκων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 2.70, TA = 1.01$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M = 2.33, TA = 1.11$)

Ως προς το 5^ο Θέμα (GREB5): “χρήση προϊόντων που δε μολύνουν το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών νέων και ενηλίκων σε επίπεδο ($t = -2.05, p < .04$) με την ομάδα των ενηλίκων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 3.75, TA = 0.94$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M = 3.47, TA = 0.89$).

Ως προς το 7^ο Θέμα (GREB7): “προσπάθεια για αγορά προϊόντων σε συσκευασίες που ανακυκλώνονται” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών νέων και ενηλίκων σε επίπεδο ($t = -2.03, p < .04$) με την ομάδα των ενηλίκων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 4.00, TA = 0.86$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M = 3.70, TA = 1.00$)

Ως προς τα Θέματα 1,2,4,6,8,9, και 10 (GREB 1,2,4,6,8,9, και 10) δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των νέων και της ομάδας ενηλίκων.

2) Ως προς των Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται

τα καταφύγια του Ολύμπου, φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των νέων και των ενηλίκων ($t = -2.28$, $p < .02$), με τον μέσο γενικό δείκτη των ενηλίκων ($M = 3.16$, $TA = 0.67$) να είναι υψηλότερος των νέων ($M = 2.93$, $TA = 0.67$).

Πίνακας 6. Μέσες τιμές, τοπικές αποκλίσεις και αποτελέσματα t-test για ανεξάρτητα δείγματα των θεμάτων ως προς την ηλικία.

Θέματα Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς	Νέοι (Μέσος Όρος±T.A)	Ενήλικες (Μέσος Όρος±T.A)	t	p
GREB 1	2.78±1.06	2.87±0.96	-.616	ns
GREB 2	2.30±1.00	2.51±1.07	-1.34	ns
GREB 3	2.33±1.11	2.70±1.01	-2.23	<.02
GREB 4	2.62±0.98	2.85±1.04	-1.49	ns
GREB 5	3.47±0.89	3.75±0.94	-2.05	<.04
GREB 6	3.57±1.00	3.78±0.99	-1.37	ns
GREB 7	3.70±1.00	4.00±0.86	-2.03	<.04
GREB 8	3.19±1.21	3.31±1.29	-.597	ns
GREB 9	1.86±1.03	2.12±1.22	-1.49	ns
GREB 10	3.52±1.05	3.72±0.85	-1.33	ns
Συνολικός δείκτης	2.93±0.65	3.16±0.67	-2.28	<.02

Σχήμα 6. Μέσοι όροι των τιμών των θεμάτων και του γενικού δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς ως προς την ηλικία.

γ) Τρίτη ερευνητική υπόθεση:

Η συμπεριφορά προς το περιβάλλον ατόμων που επισκέπτονται τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου επηρεάζεται από την διαφορετική τους ηλικία.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του t-test έδειξαν:

1) ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των έγγαμων και της ομάδας των άγαμων στα πέντε (5) θέματα της κλίμακας.

Συγκεκριμένα:

Ως προς το 2^ο Θέμα (GREB2): “συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση με σχέση τη καθαριότητα”, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών έγγαμων και των άγαμων σε επίπεδο ($t = 2.08$, $p < .04$) με την ομάδα των έγγαμων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 2.70$, $TA = 1.11$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M = 2.33$, $TA = 0.97$).

Ως προς το 5^ο Θέμα (GREB5): “χρήση προϊόντων που δε μολύνουν το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών έγγαμων και άγαμων σε επίπεδο ($t = 3.46$, $p < 0.01$) με την ομάδα των έγγαμων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 3.95$, $TA = 0.80$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M = 3.40$, $TA = 0.92$).

Ως προς το 6^ο Θέμα (GREB6): “αγορά προϊόντων επειδή μολύνουν λιγότερο το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών έγγαμων και άγαμων σε επίπεδο ($t = 2.55$, $p < .01$) με την ομάδα των έγγαμων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 3.93$, $TA = 0.94$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M = 3.48$, $TA = 1.01$).

Ως προς το 7^ο Θέμα (GREB7): “προσπάθεια για αγορά προϊόντων σε συσκευασίες που ανακυκλώνονται” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών έγγαμων και άγαμων σε επίπεδο ($t = 2.73$, $p < .001$) με την ομάδα των έγγαμων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M = 4.11$, $TA = 0.81$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M = 3.66$, $TA = 0.98$).

Ως προς το 10^ο Θέμα (GREB10): “ανάγνωση θεμάτων σε περιοδικά/ βιβλία/ ίντερνετ για το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών

έγγαμων και άγαμων σε επίπεδο ($t=2.61$, $p<.01$) με την ομάδα των έγγαμων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.93$, $TA=0.82$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M=3.48$, $TA=1.00$)

Ως προς τα Θέματα 1,3,4,8, και 9 (GREB 1,3,4,8, και 9) δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των έγγαμων και της ομάδας των άγαμων.

2) Ως προς τον Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των έγγαμων και άγαμων ($t= 2.87$, $p<.005$), με τον μέσο γενικό δείκτη των έγγαμων ($M=3.26$, $TA=0.65$) να είναι υψηλότερος των άγαμων ($M=2.92$, $TA=0.66$)

Πίνακας 7. Μέσες τιμές, τοπικές αποκλίσεις και αποτελέσματα t-test για ανεξάρτητα δείγματα των θεμάτων ως προς την οικογενειακή κατάσταση.

Θέματα Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς	Έγγαμοι (Μέσος Όρος±Τ.Α)	Άγαμοι (Μέσος Όρος±Τ.Α)	t	p
GREB 1	2.93±0.97	2.77±1.04	.888	ns
GREB 2	2.70±1.11	2.33±0.97	2.08	<.04
GREB 3	2.56±1.10	2.45±1.05	.583	ns
GREB 4	2.81±0.99	2.71±1.02	.593	ns
GREB 5	3.95±0.80	3.40±0.92	3.46	<.001
GREB 6	3.93±0.94	3.48±1.01	2.55	<.01
GREB 7	4.11±0.81	3.66±0.98	2.73	<.001
GREB 8	3.43±1.24	3.08±1.22	1.59	ns
GREB 9	2.11±1.20	1.82±1.01	1.54	ns
GREB 10	3.93±0.82	3.48±1.00	2.61	<.01
Συνολικός δείκτης	3.26±0.65	2.92±0.66	2.87	<.005

Σχήμα 7. Μέσοι όροι των τιμών των θεμάτων και του γενικού δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς ως προς την οικογενειακή κατάσταση.

δ) Τέταρτη ερευνητική υπόθεση:

Οι ενέργειες προς το περιβάλλον ατόμων που συμμετέχουν στη δραστηριότητα της Ορεινής Πεζοπορίας επηρεάζεται από τη συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες.

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του t-test έδειξαν:

1) ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των ατόμων με μεγάλη συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες και της ομάδας με μικρή σε δύο (2) θέματα της κλίμακας.

Συγκεκριμένα:

Ως προς το 4^ο Θέμα (GREB4) “ενημέρωση μέσω άλλων ατόμων για λύσεις όσον αφορά τη μόλυνση του περιβάλλοντος”, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής με μεγάλη συχνότητα συμμετοχής και των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής με μικρή συχνότητα σε επίπεδο ($t= -2.44$, $p<.01$) με την ομάδα των συμμετεχόντων με «μεγάλη» συχνότητα συμμετοχής να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.04$, $TA=0.93$) από τις αντίστοιχες τιμές των συμμετεχόντων με «μικρή» συχνότητα συμμετοχής ($M=2.61$, $TA=1.02$).

Ως προς το 10^ο Θέμα (GREB10): “ανάγνωση θεμάτων σε περιοδικά/ βιβλία/ ίντερνετ για το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής με μεγάλη συχνότητα και των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής με μικρή συχνότητα σε επίπεδο ($t= -2.39$, $p<.02$) με την ομάδα

των συμμετεχόντων με «μεγάλη» συχνότητα συμμετοχής να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.92$, $TA=1.00$) από τις αντίστοιχες τιμές των συμμετεχόντων με «μικρή» συχνότητα συμμετοχής ($M=3.51$, $TA=0.95$).

2) Ως προς των Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, δεν φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των συμμετεχόντων με μεγάλη και μικρή συχνότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής

Πίνακας 8. Μέσες τιμές, τοπικές αποκλίσεις και αποτελέσματα t-test για ανεξάρτητα δείγματα των θεμάτων ως προς τη συχνότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής.

Θέματα Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς	Μικρή (Μέσος Όρος±T.A)	Μεγάλη (Μέσος Όρος±T.A)	t	p
GREB 1	2.78±1.01	2.95±1.03	-.944	ns
GREB 2	2.35±1.03	2.50±1.04	-.792	ns
GREB 3	2.46±1.06	2.57±1.17	-.562	ns
GREB 4	2.61±1.02	3.04±0.93	-2.44	<.02
GREB 5	3.56±0.91	3.66±0.97	-.620	ns
GREB 6	3.65±0.93	3.66±1.22	-.041	ns
GREB 7	3.78±0.91	3.95±1.08	-.964	ns
GREB 8	3.21±1.18	3.33±1.42	-.528	ns
GREB 9	1.95±1.08	2.02±1.23	-.340	ns
GREB 10	3.51±0.95	3.92±1.00	-2.39	<.02
Συνολικός δείκτης	2.99±0.63	3.17±0.76	-1.52	ns

Συζήτηση

Η μελέτη του ανθρώπινου ενδιαφέροντος για το περιβάλλον αποτελεί βασικό στοιχείο στην προστασία και στη βελτίωση της υπάρχουσας περιβαλλοντικής κατάστασης (Bjerke, Thrane, & Kleiven, 2006).

Ο άνθρωπος μέσα από τη συμμετοχή του σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής γνωρίζει τη φύση, πληροφορείται για αυτή και αντιλαμβάνεται την ποιότητα και την αξία της. Η επαφή του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, μέσα από την ενεργή συμμετοχή του σε κινητικές δράσεις υπαίθριας αναψυχής, βοηθά στην παρατήρηση και καταγραφή στοιχείων που σχετίζονται με τον περιβάλλον (Καλαϊτζίδης και Ουζούνης 2000). Η γνώση και η πληροφόρηση αποτελούν μέρος των επιδιώξεων της υπαίθριας αναψυχής, με σκοπό να αποτελέσουν τη βάση για τον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση του ανθρώπου γύρω από διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Τα γνωστικά, ψυχολογικά, και σωματικά οφέλη στον άνθρωπο, προερχόμενα μέσα από τις εμπειρίες του στη φύση, αποτελούν ένα μεγάλο και κύριο μέρος της βιβλιογραφίας της υπαίθριας αναψυχής (Karlan & Karlan, 1989; Wells, 2000). Οι εμπειρίες αυτές είναι είτε παθητικές (παρατήρησης), για παράδειγμα η παρακολούθηση ή η απόλαυση τοπίου, είτε ενεργητικές, για παράδειγμα η συμμετοχή σε δραστηριότητες.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να καταδειχθεί η σημασία του φύλου, της οικογενειακής κατάστασης και της διαφορετικής ηλικίας ως παραγόντων που επηρεάζουν τη συμπεριφορά σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον ατόμων που πεζοπορούν στον Όλυμπο. Επιπλέον, να διερευνηθεί κατά πόσο η συχνότητα συμμετοχής ατόμων σε υπαίθριες δραστηριότητες καθώς και η διαφορετική τους ορειβατική εμπειρία επηρεάζουν την συμπεριφορά τους σε σχέση με το περιβάλλον.

Συγκεκριμένα, μελετήθηκε κατά πόσο τα δημογραφικά χαρακτηριστικά μεταξύ ατόμων που συμμετέχουν ενεργά στην ορεινή πεζοπορία στην περιοχή του Ολύμπου επηρεάζουν τις καθημερινές

ενέργειες των συμμετεχόντων σε σχέση με το περιβάλλον. Εξετάστηκαν οι στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των γυναικών και των ανδρών, των νέων(17-35) και ενηλίκων (36-65 και άνω) καθώς και των έγγαμων και άγαμων. Επίσης διερευνήθηκαν οι διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των ατόμων με μεγάλη συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες και της ομάδας με μικρή συμμετοχή. Οι ερευνητικές υποθέσεις, εξετάστηκαν μέσω της Κλίμακας “Περιβαλλοντικά Υπεύθυνη Συμπεριφορά” που αξιολογεί το βαθμό συμμετοχής των πολιτών σε καθημερινές οικολογικές ενέργειες.

Τέλος εξετάστηκαν και οι μέσοι όροι των ατόμων με υψηλή ορειβατική εμπειρία και ατόμων ορειβατών με χαμηλή ορειβατική εμπειρία όπου δεν αναδείχτηκαν σημαντικές στατιστικές διαφορές.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα αναλύονται παρακάτω:

α) Διαφορές Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς μεταξύ των δύο φύλων:

Διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών σε δύο (2) θέματα της κλίμακας Υπεύθυνη Περιβαλλοντική Συμπεριφορά. Στο θέμα “ συμμετοχή σε εκδηλώσεις που έχουν σχέση με το περιβάλλον ”, οι γυναίκες σημείωσαν υψηλότερες τιμές (M=3.07, TA=1.06) από τις αντίστοιχες των αντρών (M=2.71, TA=0.98). Επίσης, το ίδιο και στο θέμα “ υποστήριξη πολιτικών/ ηθοποιών/ τραγουδιστών που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον”, με τις γυναίκες να σημειώνουν επίσης υψηλότερες τιμές (M= 3.59, TA=1.07) από τις αντίστοιχες των αντρών (M=3.09, TA=1.28).

Ως προς των Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων με τον μέσο γενικό δείκτη των γυναικών (M=3.18, TA=0.57) να είναι υψηλότερος των αντρών (M=2.96, TA=0.70).

Τα παραπάνω αποτελέσματα φαίνεται ότι συμφωνούν με έρευνες που υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη υπευθυνότητα προς το περιβάλλον από ότι οι άνδρες (Tikka, Kuituney & Tynys, 2000). Ακόμα οι γυναίκες έχουν υψηλότερη βαθμολογία στην κλίμακα αξιολόγησης περιβαλλοντικών πεποιθήσεων (Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, 2014) Επίσης, οι γυναίκες επιδεικνύουν μεγαλύτερη ανησυχία σε θέματα περιβάλλοντος (Davidson & Freudenburg, 1996) και συμμετέχουν πιο συχνά σε διάφορους τύπους πράσινης συμπεριφοράς (π.χ., την εξοικονόμηση ενέργειας, την ανακύκλωση ή την πολιτική δράση). Τέλος, οι Zelezny, Chua & Aldrich, (2000) υποστηρίζουν ότι οι διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα οφείλονται στα υψηλότερα επίπεδα κοινωνικοποίησης και κοινωνικής ευθύνης των γυναικών σε σχέση με τους άντρες.

Αντίθετα ως προς τα υπόλοιπα Θέματα GREB 2,3,4,5,6,7,9 και 10 δε παρατηρήθηκε σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων. Εδώ φαίνεται να επιβεβαιώνονται οι μελέτες που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει σημαντική σχέση όσο αφορά την οικολογική συμπεριφορά μεταξύ των δύο φύλων (Samdahl & Robertson,1989). Παρομοίως, οι Tan Booi Chen & Lau Teck Chai,(2010) σε μελέτη τους υποστήριξαν, ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο φύλων στην περιβαλλοντική συμπεριφορά τους και τις στάσεις τους για πράσινα προϊόντα, όπως και στη στάση των ερωτώμενων απέναντι σε πράσινες ετικέτες (D'Souza et al.,2007).

Για τα δύο θέματα που διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφορές πιθανή εξήγηση θα μπορούσε να είναι ότι οι γυναίκες επιδεικνύουν μια μεγαλύτερη ευαισθησία σε θέματα περιβάλλοντος γεγονός που τις οδηγεί να συμμετέχουν περισσότερο σε εκδηλώσεις και κοινωνικές συναντήσεις που αφορούν το περιβάλλον.

β) Διαφορές Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς ως προς την ηλικία των ορειβατών:

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των νέων και της ομάδας των ενηλίκων σε τρία (3) θέματα της κλίμακας. Στο 3^ο Θέμα: “συνύπαρξη με άτομα ή ομάδες που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα” η ομάδα

των ενηλίκων σημείωσε υψηλότερες τιμές ($M=2.70$, $TA=1.01$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M=2.33$, $TA=1.11$). Επίσης, στο 5^ο Θέμα: “χρήση προϊόντων που δε μολύνουν το περιβάλλον” διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές με την ομάδα των ενηλίκων να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.75$, $TA=0.94$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M=3.47$, $TA=0.89$). Και τέλος, στο 7^ο Θέμα: “προσπάθεια για αγορά προϊόντων σε συσκευασίες που ανακυκλώνονται” πάλι η ομάδα των ενηλίκων εμφανίζεται να σημειώνει υψηλότερες τιμές ($M=4.00$, $TA=0.86$) από τις αντίστοιχες τιμές των νέων ($M=3.70$, $TA=1.00$).

Όσο αφορά τον συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των νέων και των ενηλίκων με τον μέσο γενικό δείκτη των ενηλίκων ($M=3.16$, $TA=0.67$) να είναι υψηλότερος των νέων ($M=2.93$, $TA=0.67$).

Τα παραπάνω αποτελέσματα συμφωνούν με την μελέτη των Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, (2014) ότι οι ηλικίες ανάμεσα στα 35 και 54 έχουν μεγαλύτερα επίπεδα περιβαλλοντικής υπεύθυνης συμπεριφοράς σε σχέση με τις ηλικίες 18-34, γεγονός που μπορεί να οφείλεται στο ότι οι νέοι στην ηλικία 18-34 έχουν πρωταρχικό στόχο να κάνουν οικογένεια και είναι στραμμένοι στην ποιότητα ζωής και όχι τόσο στο περιβάλλον.

Ωστόσο ως προς τα Θέματα 1,2,4,6,8,9, και 10 δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των νέων και της ομάδας ενηλίκων γεγονός που υποστηρίζεται από τους Diamantopoulos et al., (2003) οι οποίοι εξετάζοντας την μεταβλητή της ηλικίας στο ρόλο που διαδραματίζει στη διαμόρφωση του προφίλ των καταναλωτών πράσινων προϊόντων κατέληξαν στο ότι: α) Η ηλικία δεν σχετίζεται με την περιβαλλοντική γνώση και β) Οι νέοι και οι ηλικιωμένοι διαφέρουν ως προς τη συμμετοχή τους σε πράσινες δραστηριότητες.

Πιθανή εξήγηση των παραπάνω αποτελεσμάτων είναι ότι οι νέοι από 18-35 στη σημερινή κοινωνία, πιο έντονα από παλιότερα, ενδεχομένως να έχουν άλλες προτεραιότητες στη ζωή τους που έχουν να κάνουν με την εύρεση εργασίας γεγονός που καθιστά την εμπλοκή τους σε θέματα περιβάλλοντος δευτερευούσης σημασίας.

γ) Διαφορές Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς λόγω οικογενειακής κατάστασης των ορειβατών:

Υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των μέσων όρων των τιμών της ομάδας των έγγαμων και της ομάδας των άγαμων στα πέντε (5) θέματα της κλίμακας. Συγκεκριμένα στο 2^ο Θέμα “συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση με σχέση τη καθαριότητα”, η ομάδα των ενηλίκων σημείωσε υψηλότερες τιμές ($M=2.70$, $TA=1.11$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M=2.33$, $TA=0.97$). Οι διαφορές αυτές διαπιστώθηκαν επίσης και στο 5^ο Θέμα “χρήση προϊόντων που δε μολύνουν το περιβάλλον” όπου η ομάδα των ενηλίκων σημείωσε πάλι υψηλότερες τιμές ($M=3.95$, $TA=0.80$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M=3.40$, $TA=0.92$). Επιπλέον, στο 6^ο Θέμα “αγορά προϊόντων επειδή μολύνουν λιγότερο το περιβάλλον” η ομάδα των ενηλίκων σημείωσε υψηλότερες τιμές ($M=3.93$, $TA=0.94$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M=3.48$, $TA=1.01$). Οι διαφορές συνεχίζονται και στο 7^ο Θέμα “προσπάθεια για αγορά προϊόντων σε συσκευασίες που ανακυκλώνονται” με την ομάδα των ενηλίκων να υπερτερεί ($M=4.11$, $TA=0.81$) έναντι των άγαμων ($M=3.66$, $TA=0.98$). Τέλος, ως προς το 10^ο Θέμα “ανάγνωση θεμάτων σε περιοδικά/ βιβλία/ ίντερνετ για το περιβάλλον” οι ενήλικες σημείωσαν κι εδώ υψηλότερες τιμές ($M=3.93$, $TA=0.82$) από τις αντίστοιχες τιμές των άγαμων ($M=3.48$, $TA=1.00$).

Ως προς τον συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, διαπιστώθηκε να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά, με τον μέσο γενικό δείκτη των έγγαμων ($M=3.26$, $TA=0.65$) να είναι υψηλότερος των άγαμων ($M=2.92$, $TA=0.66$).

Στα παραπάνω αποτελέσματα φαίνεται να συνηγορούν μελέτες που δείχνουν πως οι παντρεμένοι άνθρωποι δείχνουν μεγαλύτερη ανησυχία αλλά και μεγαλύτερα επίπεδα προσεγγμένης συμπεριφοράς που σχετίζονται με το περιβάλλον, από ότι οι άγαμοι (Diamantopoulos et al., 2003) και ότι οι έγγαμοι

ανησυχούν πιο πολύ για το περιβάλλον σε σχέση με τους άγαμους και ως εκ τούτου είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν σε «πράσινες» δραστηριότητες (Research 2000). Είναι φυσικό οι έγγαμοι να έχουν μια αυξημένη ανησυχία για την ποιότητα ζωής της οικογένειάς τους, πόσο μάλλον όταν η ανησυχία αυτή συνοδεύεται και από την ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια καθώς οι γονείς αποζητούν πάντα ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά τους.

δ) Διαφορετική συχνότητα συμμετοχής ορειβατών σε υπαίθριες δραστηριότητες & Περιβαλλοντική Συμπεριφορά

Παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε δύο (2) θέματα της κλίμακας:

Ως προς το 4^ο Θέμα “ενημέρωση μέσω άλλων ατόμων για λύσεις όσον αφορά τη μόλυνση του περιβάλλοντος”, διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές με την ομάδα των συμμετεχόντων με «μεγάλη» συχνότητα συμμετοχής να σημειώνουν υψηλότερες τιμές ($M=3.04$, $TA=0.93$) από τις αντίστοιχες τιμές των συμμετεχόντων με «μικρή» συχνότητα συμμετοχής ($M=2.61$, $TA=1.02$).

Επιπλέον ως προς το 10^ο Θέμα: “ανάγνωση θεμάτων σε περιοδικά/ βιβλία/ ίντερνετ για το περιβάλλον” η ομάδα των συμμετεχόντων με «μεγάλη» συχνότητα συμμετοχής να σημείωσε υψηλότερες τιμές ($M=3.92$, $TA=1.00$) από τις αντίστοιχες τιμές των συμμετεχόντων με «μικρή» συχνότητα συμμετοχής ($M=3.51$, $TA=0.95$).

Στα υπόλοιπα θέματα της κλίμακας και όσο αφορά τον Συνολικό δείκτη περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των Ορειβατών που επισκέπτονται τα καταφύγια του Ολύμπου, δεν φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των συμμετεχόντων με μεγάλη και μικρή συχνότητα συμμετοχής στη δραστηριότητα της ορεινής πεζοπορίας.

Εδώ φαίνεται να υπάρχει συμφωνία με τις μελέτες τόσο των Sahin, Ertepinar & Teksoz (2012), όσο και των Ustun, Gumusgul, Isik, Demirel & Demirel (2013) από τα ευρήματα των οποίων παρατηρήθηκε ότι οι υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής και ως επί το πλείστον η πεζοπορία, επηρεάζουν σημαντικά την περιβαλλοντική συμπεριφορά των συμμετεχόντων, ανάλογα όχι μόνο με τη συχνότητα συμμετοχής τους, αλλά και με την ηλικία.

Επίσης προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι Κουθούρης, Παναγιωτίδου, Κοντογιάννη, Ζαφειρούδη και Αλεξανδρή (2014), καθώς σημειώνουν ότι η συμμετοχή σε προγράμματα υπαίθριας αθλητικής αναψυχής αυξάνει το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον.

Η λίστα ερευνητών συνεχίζεται με τους Tarrant & Green (1999), Wells & Lekies (2006), Arnocky & Stroink (2011) και Ewert & Baker (2001) οι οποίοι με τον ένα ή τον άλλον τρόπο διαπίστωσαν ότι τα ισχυρά περιβαλλοντικά πιστεύω ήταν πιο πιθανά να βρεθούν στους συμμετέχοντες στις υπαίθριες δραστηριότητες, απ’ ότι στους μη συμμετέχοντες κι ότι υψηλότερες επιδόσεις σημειώνει η κατηγορία των φιλικών προς το περιβάλλον υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Θα πρέπει να σημειωθεί πως η παρούσα μελέτη περιορίστηκε στη διερεύνηση της συμπεριφοράς ατόμων που πεζοπορούν και επισκέπτονται αποκλειστικά τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου με μεγάλη ή μικρή ορειβατική εμπειρία, γεγονός που δεν επιτρέπει την γενίκευση των αποτελεσμάτων. Πιθανόν τα πορίσματα να ήταν διαφορετικά εάν η έρευνα αφορούσε περισσότερους ορεινούς προορισμούς και με παρόμοια δημογραφικά χαρακτηριστικά ανά την Ελλάδα.

Παρόλα αυτά η συγκεκριμένη μελέτη παρέχει πληροφορίες για τα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων που εμπλέκονται σε υπαίθριες δραστηριότητες όπως αυτή της ορεινής πεζοπορίας. Επιπλέον, αναδείχθηκαν συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον και επίσης η συμμετοχή αυτή σε υπαίθριες δραστηριότητες ήταν σημαντική στη διαμόρφωση θετικών περιβαλλοντικών στάσεων.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Συμπερασματικά, από την ανάλυση των παραπάνω αποτελεσμάτων και σύμφωνα με διάφορες μελέτες που προηγήθηκαν κατά το παρελθόν, τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την περιβαλλοντική υπεύθυνη συμπεριφορά.

Η παρούσα μελέτη είναι σύμφωνη με τις μελέτες που υποστηρίζουν ότι υπάρχει μια μικρή τάση οι γυναίκες να δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το περιβάλλον από ότι οι άνδρες (Johnson, Bowker, & Cordell, 2004; Olli, Grendstad & Wollebaek, 2001; Zelezny et al., 2000). Επίσης όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, έρευνες επιβεβαιώνουν τα συμπεράσματα αυτής της μελέτης εμφανίζοντας τους έγγαμους να εκδηλώνουν μια πιο φιλική στάση προς το περιβάλλον (Laroche et al., 2001). Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα συμφωνούν και με την μελέτη των Zafeiroudi & Chatzigeorgiadis, (2014) όπου το ενδιαφέρον των ενηλίκων (πάνω από 35 ετών) για περιβαλλοντικά ζητήματα εμφανίζεται υψηλότερο από αυτό των νέων, μια διαφορά που ενδεχομένως να καταδεικνύει μια πιο παγιωμένη θετική στάση των ενηλίκων προς το περιβάλλον.

Σχετικά με το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και τη συχνότητα συμμετοχής των ατόμων σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής, φαίνεται η συμμετοχή σε δράσεις στη φύση να επιδρά θετικά στο ανθρώπινο ενδιαφέρον για το περιβάλλον και να επηρεάζει τη στάση και τη συμπεριφορά των ατόμων (Bjerke et al., 2006; Palmberg & Kuru, 2000; Rideout, 2005; Teisl & O' Brien, 2003). Η επαφή του ανθρώπου με τη φύση, μέσω της συμμετοχής του σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής, τον βοηθά να κατανοήσει την αλληλεπίδραση που υπάρχει στη σχέση μεταξύ ανθρώπου και φύσης, δημιουργώντας μια προθυμία για δράση υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος (Dunlap et al., 1993). Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ ασκούμενων και φυσικού περιβάλλοντος είναι ισχυρή και δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα απόκτησης επίγνωσης και ευαισθησίας συνολικά για το περιβάλλον και τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό (Tarrant & Green, 1999; Ewert, 2003) Έν κατακλείδι η παρούσα έρευνα, που έλαβε χώρα στα τρία καταφύγια του Ολύμπου με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα, επιβεβαιώνεται από την αντίστοιχη διεθνή βιβλιογραφία. Η διαμόρφωση μιας περιβαλλοντικά υπεύθυνης συμπεριφοράς είναι πολύπλοκη διαδικασία και για την τελική εκδήλωση της αλληλεπίδρασης κι άλλοι ενδογενείς κι εξωγενείς παράγοντες (Cottrell, 2003; Hines et al., 1986/87; Stern, 2000). Καθώς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά δεν αποτελούν τους μοναδικούς παράγοντες, που επηρεάζουν την περιβαλλοντική συμπεριφορά κάποιου ατόμου, η παρούσα μελέτη πρόσθεσε έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα αυτόν «της συμμετοχής σε υπαίθριες δραστηριότητες».

Τέλος συνοψίζοντας, η χρήση του ερωτηματολογίου της «περιβαλλοντικής συμπεριφοράς» στην παρούσα έρευνα ανέδειξε πληροφορίες σχετικά με τη συμπεριφορά Ελλήνων πολιτών προς το περιβάλλον. Ωστόσο η συλλογή αυτών των πληροφοριών μπορεί να αποτελέσει τροφή για μελλοντικές έρευνες που θα αφορούν περισσότερες υπαίθριες δραστηριότητες όπως ποδηλασία βουνού, σκι, ή ακόμα και δραστηριότητες που αφορούν οργανωμένες ομάδες (συλλόγους, μέλη οργανισμών κτλ). Απώτερος σκοπός αποτελεί η προώθηση της ιδέας της συστηματικής συμμετοχής των πολιτών σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής έτσι ώστε να καλλιεργηθεί και να παγιωθεί μία νοοτροπία που θα οδηγεί στην επίλυση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στη χώρα μας.

Βιβλιογραφία

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process*, 50, 179-211
- Alexandris, K., Papadopoulos, P., Palialia, E. & Vasiliadis, T. (1999). Customer satisfaction: A comparison between public and private sport and fitness clubs in Greece. *European Journal for Sport Management*, 6(1) 40-54.
- Arnocky, S. & Stroink, M. (2011). Variation in environmentalism among university students: Majoring in outdoor recreation, parks, and tourism predicts environmental concerns and behaviors. *The Journal of Environmental Education*, 42(3), 137-151.

- Bjerke, T., Thrane, C., & Kleiven, J. (2006). Outdoor recreation interests and environmental attitudes in Norway. *Managing Leisure*, 11, 116-128.
- Brown, G. and Haris, C. (1992). The US forest service: Toward the new resource management paradigm? *Society and Natural Resources*, 5, 231-245.
- Chen, T.B. & Chai L.T. (2010). Attitude towards the environment and green products: Consumers' Perspective. *Management Science and Engineering*. 4(2), 27-39.
- Cottrell, S. P. (2003). Influence of Socio-demographics and Environmental Attitudes on General Responsible Environmental Behavior among Recreational Boaters. *Environment and Behavior*, 35(3), 347-375.
- Davidson, D.J. and Freudenburg, W.R., 1996. Gender and environmental risk concerns: a review and analysis of available research. *Environment and Behavior*, 28, 302-339.
- D'Souza, C., Taghian, M. Lamb, P. and Peretiatko. R. (2007). Green decisions: Demographics and consumer understanding of environmental labels. *International Journal of Consumer Studies*, 31, 371-376.
- Diamantopoulos, A. Schlegelmich, B. Sinkovics, R. & Bohlen, G. (2003). Can socio-demographics still play a role in profiling green consumers? A review of the evidence and an empirical investigation. *Journal of Business Research*, 56, 465-480.
- Do Paco & Raposo. (2009). Green segmentation: an application to the Portuguese consumer market. *Marketing Intelligence & Planning*, 27(3), 364-379
- Dunlap, R., Van Liere, K. , Mertig, A. G., & Jones, R. E. (2000). Measuring endorsement of the New Ecological Paradigm: A revised NEP scale. *Journal of Social Issues*, 56, 425-442.
- Dunlap, R., & Van Liere, K. (1978). The 'new environmental paradigm': A proposed measuring instrument and preliminary results. *Journal of Environmental Education*, 9, 10-19.
- Δεμενίδου, Π. & Κουθούρης, Χ. (2014). Περιβαλλοντική υπευθυνότητα, συχνότητα συμμετοχής σε υπαίθριες κινητικές δραστηριότητες και δημογραφικά στοιχεία. Η περίπτωση των μαθητών επισκεπτών του Κ.Π.Ε. Βιστωνίδας. Πρακτικά 22^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Ewert, A., Place, G. & Sibthorp, J. (2005). Early-life outdoor experiences and individual's environmental attitudes. *Leisure Sciences*, 27, 225-237
- Ewert, A. & Baker, D. (2001). Standing for where you sit: an exploratory analysis of the relationship between academic major and environment belief. *Environment and Behavior*, 33 (5), 687-707.
- Fineman, S. (1997). Constructing the green manager. *Br J Manage*, 8(1):31 - 8.
- Fraj-Andres E. & Martinez-Salinas E. (2007). Impact of Environmental Knowledge on Ecological Consumer Behaviour. *Journal of International Consumer Marketing*, 19(3), 73-102
- Fransson, N. & Garling, T. (1999). Environmental concern: Conceptual definitions, measurement methods, and research findings. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 369-382
- Glowinski, S. & Moore, F. (2014). The role of recreational motivation in the birding participation-environmental concern relationship. *Human Dimensions of Wildlife*, 19, 219-233.

- Grunert, S. C. & Juhl H. J. (1995) Values, environmental attitudes, and buying of organic foods. *Journal of Economic Psychology*, 16(1), 39 – 62.
- Han, H. Hsu, L. & Lee, J.(2009) Empirical investigation of the roles of attitudes toward green behaviors, overall image, gender, and age in hotel customers' eco-friendly decision-making process. *International Journal of Hospitality Management*, 28(5), 19-528.
- Hines, J. M., Hungerford, H. R. & Tomera, A. N. (1986). Analysis and synthesis of research on responsible environmental behaviour: A meta-analysis. *The Journal of Environmental Education*, 18 (2), 1-8.
- Jackson, E. L. (1987). Outdoor recreation participation and views on resource development and preservation. *Leisure Sciences*, 9, 235-250
- Johnson, C. Y., Bowker, J. M., & Cordell, H. K. (2004). Ethnic variation in environmental belief and behavior: *An examination of the New Ecological*, 36(2), 157-186
- Kalafatis, S. P. Pollard, M. East, R. & Tsogas, M.H. (1999). Green marketing and Ajzen's theory of planned behaviour: a cross-market examination. *Journal of consumer marketing*. 16(5), 441-460.
- Καλαϊτζίδης, Δ. & Ουζούνης, Κ. (2000). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Ξάνθη, Εκδόσεις Σπριγανίδη.
- Kaplan, S. (2000). Human Nature and Environmentally Responsible Behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 491-508
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. New York: Cambridge University Press.
- Klineberg, S.L. McKeever, M. & Rothenbach, B. (1998). Demographic predictors of environmental concern. *Social Science Quarterly*, 79(4), 734-753.
- Kontogianni, E. & Kouthouris, C. (2014). Investigating environmentally friendly behavior among users and visitors of a Greek ski resort. *Trends in Sport Sciences*, 2(21), 101-110.
- Κουθούρης, Χ. Παναγιωτίδου, Δ. Κοντογιάννη, Ε. Ζαφειρούδη, Α. & Αλεξανδρή, Κ. (2014). Φιλικές στο Περιβάλλον Υπηρεσίες σε Αθλητικά Κέντρα Διερεύνηση Απόψεων Ελλήνων φοιτητών. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής* 11(2), 58- 74.
- Kouthouris, C. & Kontogianni, E. (2013). Environmental friendly services in sport centers. *Proceedings of the 6th International Conference of Education, Research and Innovation*. Spain: Seville
- Κουθούρης, Χ. (2009). *Υπαιθριες Δραστηριότητες Αναψυχής-Ακραία Αθλήματα, Μάνατζμεντ Υπηρεσιών - Εκπαίδευση Στελεχών*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.
- Laroche, M. Bergeron, J. & Barbaro-Forleo, G. (2001). Targeting consumers who are willing to pay more for environmentally friendly products. *Journal of consumer marketing*, 503-520
- Lee, K. (2008). Opportunities for green marketing: young consumers. *Marketing Intelligence and Planning*. 26(6): 573-586
- Maloney, M. P., Ward, M. P., & Braucht, G. N. (1975). Psychology in action: A revised scale for the measurement of ecological attitudes and knowledge. *American Psychologist*, 30, 787-791
- Maloney, M.P. & Ward, M.P. (1973). Ecology: Let' s hear it from the people – An objective scale for measurement of ecological attitudes and knowledge. *American Psychologist*, 28, 583-586

- Olli, E. Grendstad, G. & Wollebaek, D. (2001). Correlates of Environmental behaviors. *Environment and Behavior*, 33 (2), 181-208
- Palmberg, I. E. & Kuru, J. (2000). Outdoor activities as a basis of environmental responsibility. *Journal of environmental education*, 31 (4), 32-36.
- Peattie, KJ. Charter, M. (1994) Green marketing. *The marketing book*. London: Butterworth.
- Peattie, K. Ringler, A. (1994). Management and the environment in the UK and Germany: A comparison. *European Journal for Sport Management*, 12(2), 216 - 25.
- Poortinga, W. Steg, L. & Vlek, C. (2004). Environmental concern and environmental behaviour: A study into household energy use. *Environment and Behavior*, 36(1), 70-93.
- Ποτουριδου, Γ. Ζαφειρούδη, Α. Κουθούρης, Χ. & Αλεξανδρή, Κ. (2016). Συσχέτιση Συχνότητας Συμμετοχής σε Υπαιθριες Δραστηριότητες Αναψυχής και Στάσεις ως προς το Περιβάλλον Μαθητών Δημοτικών Σχολείων Ν. Ημαθίας. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής*, 13(1), 25-49.
- Rideout, B. E. (2005). The effect of a brief environmental problems module on endorsement of the New Ecological Paradigm in college students. *Journal of Environmental Education*, 36(2), 15-23.
- Sahin, E. Ertepinar, H. & Teksoz, G. (2012). University students' behaviors pertaining to sustainability: A structural equation model with sustainability-relates attributes. *International Journal of Environmental Science Education*, 7(3), 459- 478.
- Samdahl, M.E. & Robertson, R. (1989). Social determinants of environmental concern: Specification and test of the model. *Environmental and Behavior*, 21(1), 57-81.
- Stern, P.C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 36, 407-424.
- Synodinos, N. E. (1990). Environmental attitudes and knowledge: A comparison of marketing and business students with other groups. *Journal of Business Research*, 20 (2), March, 161-170
- Tarrant, M. A. & Green, G.T. (1999). Outdoor recreation and the predictive validity of environmental attitudes. *Leisure Sciences*, 21, 17-30.
- Teisl, M. F. & O'Brien, K. (2003). Who cares and who acts?: Outdoor recreationists exhibit different levels of environmental concern and behavior. *Environment and Behavior*, 35(4), 506-522
- Thapa, B. (2001). Environmental Concern: A comparative analysis between students in Recreation and Park Management and other departments. *Environmental Education Research*, 7(1), 39-53
- Tikka, P. Kuitunen, M. & Tynys, S. (2000). Effects of educational background on students' attitudes, activity levels, and knowledge concerning the environment. *Journal of Environmental Education*, 31, 12-19
- Trobe, H. L., & Acott, T. G. (2000). A Modified NEP/ DSP Environmental Attitudes Scale. *The Journal of Environmental Education*, 32(1), 12-20
- Van Liere, K., & Dunlap, R. (1978). Moral norms and environmental behavior: An application of Schwartz's norm-activation model to yard burning. *Journal of Applied Social Psychology*, 8, 174-188
- Van Liere, K. D. & Dunlap, R. E. (1981). Environmental concern: Does it make a difference how it's measured? *Environment and Behavior*, 13, 651-676

Van Liere, K. D. & Noe, F. P. (1981). Outdoor recreation and environmental attitudes: Further examination of the Dunlap- Heffernan thesis. *Rural Sociology*, 46, 505-513.

Wells, N. M. & Lekies, K. S. (2006). Nature and the life course: Pathways from childhood nature experiences to adult environmentalism. *Children, Youth and Environments*, 16(1), 1-24.

Ζαφειρούδη, Α. Κουθούρη, Χ. & Παντιδης, Γ. (2014). Ποδηλασία Βουνού και Προφίλ Συμμετεχόντων. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής* 11(2), 45-57.

Ζαφειρούδη, Α. & Χατζηγεωργιάδης, Α.(2014) Περιβαλλοντικό Ενδιαφέρον, Ανθρώπινη Συμπεριφορά και Συμμετοχή σε Υπαιθριες Δραστηριότητες Αναψυχής. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής* 11 (2), 58-74

Zafeiroudi, A. & Hatzigeorgiadis, A. (2014a). The effects of an outdoor pursuit' s intervention program on adolescents' environmental beliefs. *International Journal on Advances in Education Research*, 1(3), 106-118.

Zafeiroudi, A. & Hatzigeorgiadis, A. (2014b). Validation of the Greek version of the responsible environmental behavior scale and relationships with participation in outdoor activities. *International Journal of Sport Management, Recreation & Tourism*, 13, 20-37.

Ζαφειρούδη, Α. & Χατζηγεωργιάδης, Α. (2013).Περιβαλλοντική Υπευθυνότητα Μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης: Ανάπτυξη Ερωτηματολογίων, Ψυχομετρικός Έλεγχος & Σχέσεις Μεταξύ Περιβαλλοντικών Εννοιών. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 11(3), 22 - 35.

Ζαφειρούδη Α. & Χατζηγεωργιάδης, Α. (2012). Περιβαλλοντικά Υεύθνη Συμπεριφορά & Άσκηση σε Υπαιθρία Αθλητικά Κέντρα . *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής* 9(1),1 -9.

Ζαφειρούδη, Α. & Χατζηγεωργιάδης, Α. (2008). Περιβαλλοντικό Ενδιαφέρον, Ανθρώπινη Συμπεριφορά και Συμμετοχή σε Υπαιθριες δραστηριότητες Αναψυχής. *Διοίκηση αθλητισμού και αναψυχής*, 5 (2), 23-40.

Zelezny, L.C., Chua, P.P., and Aldrich, C., 2000. Elaborating on gender differences in environmentalism. *Journal of Social Issues*, 56, 443-457.

Zelezny, L. C., & Schultz, P., W. (2000). Promoting Environmentalism. *Journal of Social Issues*, 56(3), 365- 371.

Zimmer, MR. Stafford, TF. Stafford, MR. (1994) Green issues: Dimensions of environmental concern. *Journal of business research*, 30(1), 63 - 74.

Φλογαίτη, Ε. (1998). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Υπεύθυνος έκδοσης: Ελληνική Επιστημονική Εταιρία Διοίκησης Αθλητισμού & Αναψυχής

Υπεύθυνος Συντακτικής Επιτροπής: Αλεξανδρής Κωνσταντίνος. **Συντάκτες:** Αυθίνος Ιωάννης, Γαργαλιάνος Δημήτρης, Κριεμάδης Αθανάσιος, Κώστας Γεώργιος, Τζέτζης Γεώργιος, Κουθούρης Χαρίλαος, Κουστέλιος Αθανάσιος, Γουλιμάρης Δημήτριος, Θεοδωράκης Νικόλαος, Τσιτοσου Ροδούλα, Τσίτοκαρη Ευθυμία, Παπαδημητρίου Δήμητρα, Γλονιά Ελένη, Νάτσος Παντελής, Κιάφας Ζαχαρίας, Δράκου Αμαλία, **Τεχνική επεξεργασία και μορφοποίηση κειμένου:** Ζαφειρούδη Αγλαΐα
